

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Απρίλιος – Ιούνιος 2001

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

NOSILEFTIKI Volume 40
Issue 2
April – June 2001

QUARTERLY PUBLICATION OF THE HELLENIC
NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τριμηνιαίο Περιοδικό του Εθνικού Συνδέσμου
Διπλωματούχων Νοσηλευτών Ελλάδος

Τόμος 40 • Τεύχος 2 • Απρίλιος – Ιούνιος 2001

Περιεχόμενα

1. Οδηγίες για τους συγγραφείς 4
2. Άρθρο Σύνταξης 7
A. Παπαδαντωνάκη

Ανασκοπήσεις

1. Παχυσαρκία στην παιδική ηλικία:
Αυξημένη νοσηρότητα στην ενήλικη ζωή; 8
I. Καραγιάννης, K. Μέλλου
2. Παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση
της επαγγελματικής εξουθένωσης των νοσηλευτών 15
E. Αδαλή, X. Λεμονίδου
3. Χρήση συγκράτησης ασθενών
σε γενικό νοσοκομείο – Πρωτόκολλο εφαρμογής
καρπιαίας συγκράτησης 23
M. S. Αρβανίτη, X. I. Γκιόκα
4. Προεγχειρητική ενημέρωση – πληροφόρηση –
διδασκαλία του ασθενούς και
ο ρόλος του νοσηλευτή 28
E. Κοιρώτσιου, E. Θεοδοσοπούλου
5. Νοσηρότητα και θνησιμότητα των ηλικιωμένων 31
E. Θεοδοσοπούλου, B. Ραφτόπουλος

Ειδικό Θέμα

1. Κοινωνικός Νοσηλευτής ψυχικής υγείας 42
M. Πριάμη

Ερευνητικές Εργασίες

1. Εφαρμογή προληπτικών μέτρων
από το νοσηλευτικό προσωπικό για τον έλεγχο
των λοιμώξεων σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας 49
A. Μερκούρης, M. Καλαφάτη, Δ. Καλογράνα, X. Λεμονίδου
2. Αξιολόγηση προληπτικού προγράμματος
στοματικής υγείας
σε σχολικό πληθυσμό 58
Φ. Κυρίτσι, Π. Ιορδάνου, Π. Κρέτσι, Δ. Κοσμιδίδη
3. Επισκεπτήριο ηλικιωμένων σε οίκους ευγηρίας 64
*Π. Ιορδάνου, Φ. Μπαμπάτσικου, E. Κωνσάντου, E. Κτενάς
Φ. Κυρίτσι, Π. Μπέκα*
4. Συμβουλευτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες
σε παιδιά και εφήβους ασθενείς
κατά την περιεγχειρητική περίοδο 70
N. Μόσχος, E. Γαλανοπούλου, M. Φωτεινού, I. Δούκα
5. Διεπαγγελματική συνεργασία μεταξύ Νοσηλευτών –
Κοινωνικών Λειτουργών
και διαφορές αντιλήψεων 79
Δ. Σαπουντζή-Κρέπια, K. Κάντζος, Π. Παπαδημητρίου, Γ. Γεωργίου
6. Αποτελεσματικότητα προγράμματος για τη μείωση
των επιπέδων ολικής χοληστερίνης
αίματος και η σχέση τους με το κάπνισμα 87
*E. Βρούζου, Π. Ιορδάνου, E. Κτενάς
I. Κωνσταντοπούλου, M. Νικολαΐδου*
7. Ηθικά θέματα στη Νοσηλευτική: Πιλοτική Μελέτη 92
*X. Λεμονίδου, A. Μερκούρης, M. Κυράνου, H. Leino-Kilpi
M. Valimaki, Th. Dassen, M. Gasull, A. Scott, M. Arndt, A. Παναγιώτου*

Αναλυτικές οδηγίες για τους συγγραφείς 102

NOSILEFTIKI

Quarterly Publication of the Hellenic National
Graduate Nurses Association

Volume 40 • Issue 2 • April – June 2001

Contents

1. Instructions to authors 4
2. Editorial 7
A. Papadantonaki

Reviews

1. Obesity in childhood:
Increased morbidity in adulthood? 8
I. Karagiannis, K. Mellou
2. Factors contributing to the development
of burnout in hospital nursing 15
E. Adali, Chr. Lemonidou
3. Usage of restraint
in a general hospital – Wrist restraint
protocol 23
M. S. Arvaniti, H. I. Gkioka
4. Preoperative information – notification –
instruction of the patient and
the nurse's role 28
E. Kotrotsiou, H. Theodosopoulou
5. Elderly morbidity and mortality 31
H. Theodosopoulou, V. Raftopoulos

Special Topic

1. Community mental health Nurse 42
M. Priami

Research Papers

1. Infection control practices among
nursing staff
in Intensive Care Units 49
A. Merkouris, M. Kalafati, D. Kalograna, C. Lemonidou
2. Evaluating the effectiveness of a provided dental
prevention program in an elementary
school population 58
F. Kyritsi, P. Iordanou, P. Kretsi, D. Kosmidis
3. Visitations to older adults in long-term care settings 64
*P. Iordanou, F. Babatsikou, E. Konstadou
E. Ktenas, F. Kiritsi, P. Beka*
4. Counseling and supporting services in children and
adolescents inpatients
at the around operational 70
N. Moschos, H. Galanopoulou, M. Fotinou, I. Douka
5. Interprofessional collaboration between
registered Nurses and Social Workers
and differences on perceptions 79
D. Sapountzi-Krepia, K. Kantzos, P. Papadimitriou, G. Georgiou
6. Program efficacy for lowering
total blood cholesterol levels and
the relation with smoking 87
*E. Vrouzou, P. Iordanou, E. Chtenas
J. Konstantopoulou, M. Nikolaidou*
7. Ethical issues in Nursing: A Pilot Study 92
*C. Lemonidou, A. Merkouris, M. Kyranou, H. Leino-Kilpi
M. Valimaki, Th. Dassen, M. Gasull, A. Scott, M. Arndt, A. Panagiotou*

Detailed instructions to authors 102

Προεγχειρητική ενημέρωση – πληροφόρηση – διδασκαλία του ασθενούς και ο ρόλος του νοσηλευτή

Ευαγγελία Κοτρώτσιου¹, Ελένη Θεοδοσοπούλου²

1. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών
Καθηγήτρια Εφαρμογών Τ.Ε.Ι. Λάρισας
2. Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Τμήμα Νοσηλευτικής Τ.Ε.Ι. Λάρισας

Περίληψη. Η προεγχειρητική ενημέρωση-πληροφόρηση επιτυγχάνεται διαμέσου της επικοινωνίας ασθενούς-νοσηλευτή και της διδασκαλίας, η οποία παρέχεται από τον νοσηλευτή.

Η προεγχειρητική περίοδος είναι, αναμφισβήτητα, μια από τις τραυματικές περιόδους της εισαγωγής στο νοσοκομείο. Πολλοί ασθενείς είναι τρομαγμένοι και υποφέρουν από έντονο άγχος.

Η προαγωγή της προεγχειρητικής ενημέρωσης-πληροφόρησης όχι μόνο καθιστά τον ασθενή καλύτερα προετοιμασμένο για το χειρουργείο, αλλά μπορεί, επίσης, να βοηθήσει στην ανάρρωσή του.

Λέξεις-κλειδιά:

προεγχειρητική προετοιμασία, προεγχειρητική ενημέρωση, προεγχειρητική πληροφόρηση, επικοινωνία νοσηλευτή-ασθενούς.

Εισαγωγή

Η προεγχειρητική περίοδος είναι, αναμφισβήτητα, μια από τις τραυματικές περιόδους της εισαγωγής στο νοσοκομείο. Πολλοί ασθενείς είναι τρομαγμένοι και υποφέρουν από έντονο άγχος¹.

Οι Boore (1978), Bishop (1986) και Wicket (1987) ισχυρίστηκαν ότι η προαγωγή της πληροφόρησης του ασθενούς κατά την προεγχειρητική περίοδο μειώνει κατά πολύ τα επίπεδα του άγχους τους^{2,3,4}. Επίσης, ο μετεγχειρητικός πόνος μετά από μια ολοκληρωμένη και προσεκτική προεγχειρητική ενημέρωση και διδα-

Preoperative information – notification – instruction of the patient and the nurse's role

Evagelia Kotrotsiou¹, Helen Theodosopoulou²

1. PhD, Clinical Professor
TEI of Larissa
2. PhD, Assistant Professor Nursing Department
University of Athens

Nursing Department TEI of Larissa

Abstract. The preoperative information – notification is succeeded via the nurse-patient communication and the instruction given by the nurse.

Undoubtedly the preoperative period is one of the most traumatic experiences for the patient during his admission to the hospital.

Many patients suffer from a very strong stress while in hospital, almost terrified.

The promotion of preoperative information – notification not only prepares the patient better for the operation, he is due to undergo, but it also helps for his recovery after that.

Key words:

preoperative preparation, preoperative information, preoperative notification, nurse-patient communication.

σκαλία του ασθενούς φαίνεται να επηρεάζεται και να μειώνονται τα αντιληπτικά του επίπεδα⁵.

Όταν οι άρρωστοι έρχονται αντιμέτωποι με το χειρουργείο, φοβούνται για τυχόν επιπλοκές, συμπεριλαμβανομένων της παραμόρφωσης και του θανάτου. Κάνοντας στον ασθενή μερικές απλές ερωτήσεις, ο νοσηλευτής μπορεί να τον βοηθήσει να ξεπεράσει πολλούς από τους φόβους αυτούς⁶. Η προαγωγή της προεγχειρητικής ενημέρωσης – πληροφόρησης όχι μόνο καθιστά τον ασθενή καλύτερα προετοιμασμένο για το χειρουργείο, αλλά μπορεί, επίσης, να βοηθήσει στην ανάρρωσή του⁷. Οι Kanto et al (1990) τονίζουν ότι η

προεγχειρητική ενημέρωση δίνει στον ασθενή πολύτιμη γνώση και μειώνει τα περιστατικά των μετεγχειρητικών επιπλοκών⁸.

Η προεγχειρητική ενημέρωση – πληροφόρηση επιτυγχάνεται διαμέσου της επικοινωνίας ασθενούς-νοσηλεύτη και της διδασκαλίας, η οποία παρέχεται από τον νοσηλεύτη. Με τη διδακτική διαδικασία διοχετεύονται όλες οι απαραίτητες για την ψυχολογική προετοιμασία του ασθενούς πληροφορίες. Πολλοί είναι εκείνοι οι συγγραφείς οι οποίοι αναφέρουν και θεωρούν τη διδασκαλία αναπόσπαστο κομμάτι της Νοσηλευτικής. Η Pearlau (1952) περιέγραψε τη Νοσηλευτική ως «μια διδακτική διεργασία»⁹. Η Henderson (1966) συμπέρανε, επίσης, ότι η διδασκαλία ήταν μια από τις νοσηλευτικές δραστηριότητες, και έλεγε ότι ο νοσηλεύτης, με τη φροντίδα του, βοηθάει το άτομο να εκτελέσει εκείνες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την υγεία του και που «θα μπορούσε να εκτελέσει μόνο του και χωρίς βοήθεια, αν θα είχε την αναγκαία δύναμη, θέληση ή γνώση»¹⁰. Η Redman (1980, 1993) θεωρεί ότι θα είναι «πιο χρήσιμο στους νοσηλευτές να δουν όλες τις αλληλεπιδράσεις της Νοσηλευτικής με τους ασθενείς σαν να συμβάλλουν σε μια ευρεία διεργασία της διαδικασίας διδασκαλία – μάθηση»^{11,12}. Επίσης, συμπληρώνει ότι είναι ουσιαστική για κάθε νοσηλεύτη η απόκτηση δεξιοτήτων στη διδασκαλία. Η διδασκαλία είναι μια ανεξάρτητη νοσηλευτική δραστηριότητα και, επίσης, είναι ένα μεγάλο κομμάτι της νοσηλευτικής πρακτικής. Η διδασκαλία, σύμφωνα με την Ένωση Αμερικανικών Νοσοκομείων (American Hospital Association), αποτελεί ένα από τα δικαιώματα των ασθενών και μια από τις νόμιμες επαγγελματικές ευθύνες του νοσηλεύτη. Ο νοσηλεύτης παρέχει διδασκαλία σε πολλά επίπεδα, στον έλεγχο του κινδύνου και στην πρόληψη της ασθένειας, στη διατήρηση της υγείας, και στην αποκατάσταση και προαγωγή της υγείας και της ευημερίας. Η διδασκαλία παρέχεται στο σπίτι, στην κοινότητα, στο νοσοκομείο, στις κλινικές και αλλού. Η διδασκαλία αποτελεί μία από τις δύο διεργασίες που αποτελούν την εκπαίδευση (education). Η άλλη διεργασία είναι η μάθηση¹³.

Όλοι οι ασθενείς έχουν μαθησιακές ανάγκες. Μια μαθησιακή ανάγκη ορίζεται ως «ένα κενό μεταξύ των πληροφοριών που ένα άτομο γνωρίζει και των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για να εκτελέσει μια δραστηριότητα φροντίδας για τον εαυτό του». Επίσης, η μάθηση συνεπάγεται αλλαγή στη συμπεριφορά, που δεν μπορεί να αποδοθεί απλά και μόνο στην ανάπτυξη

του ατόμου. Η μάθηση επιτυγχάνεται πιο εύκολα όταν το άτομο επιθυμεί να μάθει. Ετσι, είναι πολύ σημαντικό να εκτιμηθεί η ετοιμότητα για μάθηση και η δυνατότητα του ατόμου να συμβιβαστεί με τα δεδομένα μάθησης¹⁴.

Υπάρχουν διάφορες μαθησιακές θεωρίες. Οι συμπεριφοριστές πιστεύουν ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν διαμέσου της μεταφοράς της γνώσης από μια κατάσταση σε μια άλλη. Οι ειδικοί ψυχολόγοι πιστεύουν ότι η μάθηση επέρχεται διαμέσου της αλλαγής: αλλαγής στο κίνητρο, στο κοινωνικό περιβάλλον και στην εκούσια λειτουργία του σώματος. Οι ανθρωπιστές πιστεύουν ότι η μάθηση είναι ένα φυσικό φαινόμενο και ότι ένα ευνοϊκό περιβάλλον προάγει τη μάθηση¹⁵.

Η μάθηση περιλαμβάνει το γνωστικό, το συγκινησιακό και το ψυχοκοινωνικό πεδίο. Στο παρελθόν, οι νοσηλευτές επικεντρώνονταν στο ψυχοκοινωνικό, κυρίως, πεδίο. Τώρα ενθαρρύνονται να συμπεριλαμβάνουν και τα άλλα επίπεδα σε ένα μαθησιακό συμβάν. Σύμφωνα με την Bloom (1956), αυτά τα πεδία ιεραρχούνται και χτίζονται το ένα πάνω στο άλλο¹⁶. Το γνωστικό πεδίο σχετίζεται με τις διανοητικές ικανότητες. Το συγκινησιακό πεδίο αναφέρεται σε αρχές που καθοδηγούν την ηθική συμπεριφορά. Το πεδίο αυτό εμπλέκει αρχές, «πιστεύω», συναισθήματα και στάσεις. Τέλος, στο ψυχοκινητικό πεδίο δίνεται έμφαση στις κινητικές δεξιότητες.

Έχουν αναγνωριστεί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν θετικά τη διεργασία της μάθησης. Αυτοί είναι το κίνητρο, που σημαίνει επιθυμία για μάθηση, η ετοιμότητα, που σημαίνει κίνητρο για μάθηση σε ένα συγκεκριμένο χρόνο, και η ανατροφοδότηση, που αποτελεί τις πληροφορίες ή την υποστήριξη που δίνονται στον μαθητή από τον δάσκαλο ή από τους άλλους μαθητές». Η ανατροφοδότηση βοηθάει τον μαθητή να δει αν προχωράει προς την απόκτηση της γνώσης¹⁵. Επίσης, η διδακτική διεργασία και η μάθηση διευκολύνονται, όταν ο μαθητής είναι έτοιμος συναισθηματικά και σωματικά. Παράγοντες όπως ο πόνος, το άγχος, η κούραση, η οπτική ή η ακουστική βλάβη, ο φόβος και ο θυμός παρεμποδίζουν τη μαθησιακή διεργασία. Η μάθηση ευνοείται, επίσης, όταν ο μαθητής έχει μια γνήσια επιθυμία να μάθει ή αν το μαθησιακό υλικό είναι σημαντικό γι' αυτόν. Επιπλέον, είναι σημαντικό να εκτιμηθεί τι γνωρίζει ήδη ο μαθητής για το θέμα και πόσα θέλει να μάθει. Μερικοί ασθενείς που βρίσκονται αντιμέτωποι με τη χειρουργική επέμβαση θέλουν να μάθουν τα πάντα γύρω από τη διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των προεγχειρητικών και μετεγχειρητι-

κών γεγονότων. Άλλοι προτιμούν να μάθουν μόνο τα βασικά, γιατί η αυξημένη πληροφόρηση μπορεί, στη δική τους περίπτωση, να αυξήσει το άγχος και τον φόβο. Για να πετύχει ο νοσηλευτής μια αποτελεσματική μαθησιακή και διδακτική διεργασία, πρέπει να προβαίνει αρχικά στην εκτίμηση της σωματικής και συναισθηματικής ετοιμότητας του ασθενούς-μαθητή¹⁵. Είναι σημαντικό η διδασκαλία να παρέχεται σε ένα περιβάλλον ευχάριστο, ήσυχο, και χωρίς περισπασμούς. Το διδακτικό υλικό να παρουσιάζεται με ένα συνοπτικό, ήρεμο τρόπο και να κινείται από τα απλά στα περίπλοκα. Επιπρόσθετα, είναι καλό κανείς να αρχίζει με ευρείες έννοιες και στη συνέχεια να προχωρεί σε πιο συγκεκριμένες πληροφορίες¹⁵.

Επίλογος – Συμπεράσματα

Στις αρχές του 21ου αιώνα, η διδασκαλία των ασθενών γίνεται όλο και πιο μεγάλη πρόκληση για τους νοσηλευτές. Οι ασθενείς εισάγονται στο νοσοκομείο ακόμη και την ημέρα της χειρουργικής επέμβασης και εξέρχονται γρηγορότερα.

Λόγω αυτής της τάσης, είναι επιτακτική ανάγκη οι νοσηλευτές να αναπτύξουν διδακτικές μεθόδους, που

να παρέχονται έγκαιρα, με σαφή τρόπο και περιληπτικά, καθώς επίσης να μπορούν να πλησιάσουν άτομα και πληθυσμούς με ιδιαίτερες ανάγκες. Δημιουργικότητα, ευελιξία και κριτικός τρόπος σκέψης είναι απαραίτητα σε όλους τους νοσηλευτές, καθώς αυτοί αναλαμβάνουν τον σημαντικό ρόλο του δασκάλου του ασθενούς.

Η προεγχειρητική προετοιμασία έχει αναμφισβήτητη αξία για τον ασθενή που πρόκειται να χειρουργηθεί. Η εκτέλεση του προγράμματος για την παροχή τέτοιας πληροφόρησης απαιτεί προσπάθεια, που, κάποιες φορές, αποδεικνύεται επίπονη. Προβλήματα μπορεί να προκύψουν και πολλοί ασθενείς μπορεί, ακόμη και σήμερα, να φτάνουν στο χειρουργείο απροετοίμαστοι. Η Swindale (1989) σχολίασε ότι «ο νοσηλευτής που πληροφορεί τον άρρωστο για την επικείμενη εμπειρία του χειρουργείου και της αναισθησίας έχει μια ξεκάθαρη κατανόηση του ρόλου του και των επαγγελματικών του ευθυνών, στην επιδίωξη του καλύτερου στην κλινική πρακτική»¹⁷.

Ένα πρόγραμμα προεγχειρητικής ενημέρωσης μπορεί να έχει αποτέλεσμα, και θα έχει αποτέλεσμα, όταν υπάρχουν νοσηλευτές ενθουσιώδεις και με κίνητρα, που θέλουν να προσπαθούν.

Βιβλιογραφία

1. Janis IL (1958). Psychological Stress: Psychoanalytic and Behavioural Studies of Surgical Patients. New York, John Willey.
2. Boore J (1978). A Prescription for Recovery. Royal College of Nursing, London.
3. Bishop VA (1986). The quantification of stress in patients, immediately before and during anaesthesia and surgery. PhD Thesis, London.
4. Wicket P (1987). Putting ideas into practice. *Sen Nurse*, 7 (4): 22-4.
5. Κοτρώτσιου Ευαγγελία. «Η προεγχειρητική προετοιμασία και η σχέση της με τον μετεγχειρητικό πόνο». Διδακτορική διατριβή. Αθήνα, 1999.
6. Adams A (1990). Theatre Nursing. Heinemann Nursing, Oxford.
7. Redcliffe SH (1993). Preoperative information: the role of the ward nurse. *British Journal of Nursing*, 2(6): 305-309.
8. Kanto J, et al (1990). Preoperative preparation. *Nursing Times*, 86(20): 39-41.
9. Peapleu HE (1952). Interpersonal relationship in nursing. New York, GR Putnam's Sons.
10. Henderson V (1966). The nature of nursing. New York, Macmillan.
11. Redman B (1980). The process in patient education in nursing. 4th, St Louis: CV Mosby Co.
12. Redman B (1993). The process of patient education. St Louis, MO: Mosby-Year Book.
13. Phillips J, and Hekelman F (1983). The role of the nurse as a teacher: A position paper. *Nephro Nurs* 5: 42-46.
14. Gessner B (1989). Adult education: The cornerstone of patient teaching. *Nurs Clinics of North American*, 24: 589-595.
15. Moss VA (1994). Assessing Learning Abilities, Readiness for Education. *Sem in Per Nurs*, 3: 113-120.
16. Bloom B (1956). Taxonomy of Educational Objectives Book, 1. Cognitive Domain. White Plains NY, Longman.
17. Swindale JE (1989). The nurse's role in giving pre-operative information to reduce anxiety in patients admitted to hospital for minor elective surgery. *J Adv Nurs* 14: 899-905.

Υποβλήθηκε για δημοσίευση 23/2/2001